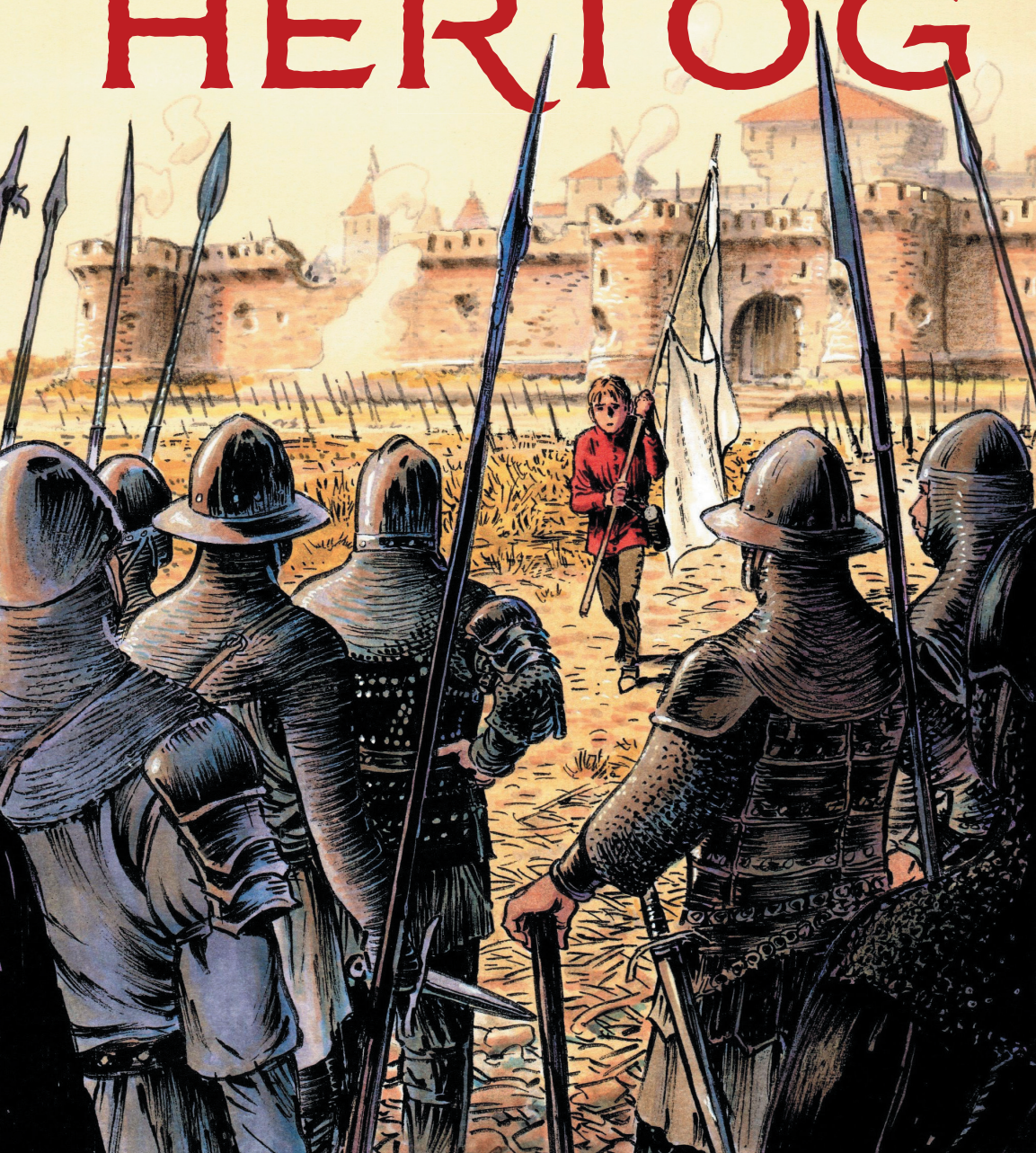

NICKI BULLINGA

STRIJD VOOR DE
HERTOG

HOE HET BEGON

Voordat ik het verhaal van de *Strijd voor de hertog* ga vertellen, moet ik je eerst wat duidelijk maken. Want het is een beetje een warboel met al die hertogen en hertoginnen in de veertiende eeuw. Het verhaal speelt zich af rond het plaatsje Grave, dat aan de Brabantse kant van de rivier de Maas ligt. Aan de overzijde ligt Gelderland, dat toen Gelre heette. In de middeleeuwen waren de grenzen van de huidige provincies niet zoals we ze nu kennen. Gelre oftewel Gelderland lag destijds gedeeltelijk in Noord-Limburg, in delen van Duitsland, en in het midden en oosten van Nederland. Brabant was een groothertogdom dat grotendeels in België lag. Het Gelderse plaatsje Straelen ligt tegenwoordig in Duitsland.

In Grave is heer Wenemar van Kuyc de baas. Kuyc werd vroeger als Kuuk uitgesproken, net als in het dialect, nu zeggen we Kuik en spellen het als Cuijk. Wenemar is al heel lang een vriend van hertog Willem I van Gelre. En hoewel Grave een zogenoemd leen van het groothertogdom Brabant is, hebben Wenemar en Willem het voor elkaar gekregen dat Grave onderdeel van Gelre is geworden.

Dat is natuurlijk een schop tegen het zere been van hertogin Johanna van Brabant. Zij en Willem zitten elkaar vaker in de haren, maar nu pikt hij gewoon dit belangrijke stadje aan de Maas in. Grave hoort bij Brabant en niet bij Gelre. Als Wenemar en Willem weigeren toe te geven, trekt Johanna ten strijde. Vorig jaar heeft ze met de hulp van haar neef Filips de Stoute, ook een hertog maar

dan van Bourgondië, Grave al belegerd. Willem is zijn vriend te hulp geschoten en heeft Grave via de Maas voorzien van voorraden en wapens. En dat terwijl Willem van niemand gelijk krijgt met het ‘inlijven’ van Grave. Allerlei belangrijke mensen dringen erop aan dat hij Grave weer onderdeel van Brabant laat zijn, zoals zijn schoonvader, de graaf van Holland. Grave bleef door de steun van Gelre vorig jaar overeind en Johanna en Filips moesten zich terugtrekken.

Maar dit jaar – 1387 – is hertogin Johanna teruggekeerd. Ze heeft naast haar neef Filips nog meer familie als hulp ingeroepen, en wel de machtige koning Karel van Frankrijk. Ze heeft hem gezegd dat ze eerst Grave wil innemen en dan, om Willem een lesje te leren, meteen door wil stoten naar het rijke Gelre. Johanna weet dat Willem op zijn beurt de koning van Engeland om hulp heeft gevraagd. Willem is er zo vast van overtuigd dat hij gaat winnen, dat hij nota bene de koning van Frankrijk al de oorlog heeft verklaard! Die heeft gelukkig voor Willem belangrijkere dingen aan zijn hoofd dan een oorlog met het in zijn ogen kleine Gelre. Willem heeft nog wel geprobeerd Johanna te sussen en afspraken met haar te maken, maar dat is niet gelukt.

Als je straks het eerste hoofdstuk gaat lezen, zijn de Brabanders en Bourgondiërs ondanks de naderende winter opgetrokken naar Grave en Gelre. Wenemar en Willem moeten nu hun vrienden en leenmannen* oproepen om de aanval van Johanna en Filips te weerstaan. Vier dagen geleden is het Gelderse dorpje Straelen aangevallen door de troepen uit Brabant en Bourgondië. Het is oorlog!

Het verhaal kan beginnen...

De schrijfster

* Uitleg van moeilijke woorden vind je achter in het boek.

HOOFDSTUK 1

Grave, vrijdag 15 november 1387

Het regende nog steeds. Dikke druppels vielen van de bruin verkleurde bladeren die nog aan de bomen zaten, op de helmen van de twee soldaten. Ze waren wel gewend aan ruige weersomstandigheden en bleven stilzitten tot de een zijn makker een por gaf met zijn elleboog. Hij knikte in de richting van het pad, waar beweging te zien was tussen de bomen: elk moment kon hun prooi tevoorschijn komen. Zijn maat kneep zijn lippen samen, maar verroerde zich verder niet. Ze wisten dat op deze afgelegen plek de kans op hulp klein was. Wat ze niet wisten, was dat zij op hun beurt in de gaten werden gehouden.

Het land van Kuyc was erg modderig, maar dat vond Ries niet zo erg. Wel zat hij te rillen van de kou in zijn zelfgemaakte hol tussen de bladeren en het mos van het berkenbos. Hier schulde hij wel vaker als Niesken, de kokkin die in het kasteel van Grave werkte, hem naar het klooster stuurde. Dan mocht hij de pony meenemen. Daar kon hij tenminste zelf op klimmen, want bij de grotere paarden was het wat moeilijker. Niesken stopte hem altijd iets lekkers toe als hij weer eens voor haar op pad moest.

Omdat ze hem overal naartoe stuurde, had Ries op verscheidene plekken schuilplaatsen waar hij beschut zat bij slecht weer en waar soldaten en landlopers hem niet konden zien: onder een gro-

te blootliggende wortel bij een sloot, in dicht struikgewas of in een grote kastanjeboom met brede takken die de wind tegenhielden.

Het onweer had hem overvallen. Donkere wolken hadden in een oogwenk de hemel verduisterd en de toch al miezerige herfstzon was verdwenen. Toen Niesken hem er vanochtend op uit stuurde om meer berkenbast te gaan halen, leek het nog een mooie dag te worden. Maar ja, november was meestal nat en koud. Zijn hol had een dak van gevlochten biezen dat door het heftige onweer dreigde in te storten. Ries duwde er met een modderige hand tegen en zuchtte. Hij moest het maar uitzitten. Hij trok de kraag van zijn wollen jak nog wat omhoog en duwde de muts vaster op zijn hoofd, waardoor bruine pieken haar tegen zijn voorhoofd plakten. Zijn leren schoenen begonnen ook al doorweekt te raken.

Hij wilde net het dak nog een duw geven toen hij de twee mannen opmerkte die geruisloos overeind kwamen uit het struikgewas. In gedachten gaf hij zichzelf een klap: hoelang hadden ze daar al gezeten? Hij had geluk gehad dat ze hem niet hadden gezien! Zulke achteloosheid kon je de kop kosten. Zeker nu de ruzies tussen Brabant en Gelre weer oplaaiden. Ries' schuilplaats lag niet ver van het pad, dat een bocht maakte vanaf de grote weg naar Grave. De andere kant op voerde de weg naar Kuyc en het klooster van Sint Aegten.

Terwijl ze voortdurend om zich heen keken, liepen de twee mannen gebukt naar het pad. Behoedzaam keek Ries naar hen tussen de takken door. Hun maliënkolders waren verroest en misten enkele ringetjes, en geen van beiden droeg beenbeschermers. Vast voetsoldaten of huurlingen die op buit of avontuur uit waren nu de aanval op Straelen voorbij was.

Ries zakte verder omlaag, want hij wilde voor geen goud dat ze hem zagen. Het was maar goed dat hij klein was voor zijn leeftijd. Eigenlijk wist hij niet hoe oud hij precies was, maar iedereen zei altijd dat hij te klein was voor zijn leeftijd. Hij wist allang dat wie niet sterk is, slim moet zijn. Slim was hij wel, en snel ook. Dat

kwam goed van pas wanneer hij door anderen achterna werd gezeten.

Waar wachtten die twee nou op? Er waren geen reizigers die ze konden beroven: met dit slechte weer wilde niemand buiten zijn. Hij bekeek de mannen eens goed. Het waren ruwe kerels die vast niets te verliezen hadden. Huurlingen streden voor degene die ze betaalde; welk leger ze dienden maakte hun niet uit. Ze vochten voor geld, dat ze graag aanvulden met wat ze buitmaakten tijdens veldtochten of wanneer ze zelf op pad gingen. Het kon ze daarbij niet schelen van wie de buit kwam.

Het pad, dat door de regenbuien, talloze mensenvoeten, karenuwielen en paardenhoeven tot een zuigende modder was omgewoeld, was nu verlaten. Er kwamen geen inwoners meer uit de richting van Straelen, dat in brand was gestoken. Zelfs de Sint-Petrus- en Pauluskerk, de trots van de wijde omgeving, was in vlammen opgegaan. Alleen de toren stond er nog, zwartgeblakerd.

Hij had het gehoord van Niesken. Veel mensen uit Straelen waren meteen gevlucht toen ze vijandelijke soldaten in de buurt zagen. Zij waren al onderweg naar Grave toen de Bourgondische en Brabantse soldaten hun stadje aanvielen. En al lag Straelen meer dan een dag lopen van Grave, toch kwamen de wanhopige inwoners deze kant op. Ze hoopten dat Wenemar, de heer van Kuyc, hen kon opvangen. Of in ieder geval dat hij de hertog kon waarschuwen. Willem van Gelre was immers hun heer en meester, én goede vrienden met heer Wenemar. Ze waren dan ook erg dankbaar dat Wenemar hen opving.

De soldaten bleven staan. Op hetzelfde moment kwam er iemand de bocht om. Het was een man die de grijze pij van een bedelmonnik droeg en die door de regen liep alsof de nattigheid hem niet kon schelen.

Wat ze van een arme monnik wilden roven, was Ries niet duidelijk. Iedereen wist dat monniken die bij bedelorden hoorden, niet veel op zak hadden. Van een kale kip kun je niet plukken. Wel leek het alsof de monnik iets onder zijn pij verborg: het zag er

hoekig uit. De man bleef even staan en trok de pij eroverheen los. Toen liep hij weer rustig door, zij het een beetje mank.

Ries tastte in de speciaal door Niesken genaaide binnenzak van zijn jak en haalde er een katapult uit. Langzaam ging zijn hand toen naar een plunjezak die in zijn schuilplaats lag. In al zijn schuilplaatsen had hij een voorraadje grote kiezelstenen om mee te schieten. Terwijl hij de twee soldaten in de gaten bleef houden, graaide hij naar een scherpe steen. Voorzichtig duwde hij het biezen dak opzij. Doordat het zo nat was, kraakten de takken en bladeren gelukkig niet, en behoedzaam klom hij uit zijn hol en sloop hij dichterbij. Goede kans dat de soldaten de monnik zouden neersteken en hem het beetje dat hij bij zich had zouden afnemen. Mocht de monnik van zich afslaan, dan zou Ries hem een handje helpen. Anders was het jammer, dan had de dienaar Gods gewoon pech.

De twee mannen stonden achter de struiken te wachten, al hun aandacht op de monnik gericht. Toen sprong de ene soldaat het pad op. 'Goeiemiddag, heb je wat te eten voor een arme soldaat?' vroeg hij met een Frans accent. Hij stak een vuile hand uit en grijnsde, terwijl hij met de andere hand de regen van zijn gezicht veegde. Ries kneep zijn lippen op elkaar en hield zich in om niet op de grond te spugen: het waren inderdaad Bourgondische soldaten. Voordat de monnik kon antwoorden, dook de andere soldaat achter hem op. Hij sloeg losjes met een knuppel in zijn vuist.

De monnik draaide zich om en schatte kennelijk zijn kansen in. Hij keek weer naar de soldaat die voor hem stond, die nu een mes tevoorschijn had gehaald. 'Ik zou wat met je delen als ik kon, maar ik heb niets,' zei hij met duidelijke stem. Zijn accent verried dat hij niet van hier was, maar het klonk niet Frans.

'Geen eten misschien, maar je hebt wel wat anders,' zei de andere soldaat, die een stap naar voren deed en dreigend zijn knuppel hief.

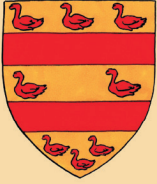
De monnik knikte. 'Maar daar hebben jullie niets aan. Ik ben een arme schrijver, en heb alleen maar veerpennen en inkt in een doos bij me.' Hij haalde een tas onder zijn pij vandaan en zette

die op een stukje gras dat nog geen modder was geworden. De soldaten keken naar de tas en weer naar de monnik. Hadden ze hiervoor nou in dat rotweer zitten wachten? De soldaat met het mes schopte woedend de tas omver. Inderdaad vielen er veren uit, waarvan enkele al tot pennen waren gesneden. De monnik zei iets en bukte zich om zijn spullen op te pakken.

Ries kromp ineem. Wat een stommerd! Zo konden ze hem zonder tegenstand in elkaar slaan. En dat was precies wat er gebeurde: de soldaat met het mes boog zich naar voren om de monnik in zijn rug te steken en de ander liet zijn knuppel neerkomen.

Maar voordat de knuppel de monnik raakte en het mes hem doorboorde, gooide deze in één snelle beweging zijn pij af, wierp hem over de soldaat heen die hem met de knuppel probeerde te slaan, en gaf hem een flinke vuistslag in zijn buik. Meteen daarop draaide de man zich om en trapte hard tegen de kaak van de andere soldaat, die met een verraste kreet achteroverviel en zijn mes in de modder liet vallen. Daar bleef hij bewegingloos liggen. Maar de soldaat met de knuppel herstelde zich vliegensvlug: hij gooide de monnikspij van zich af en trok nu ook een dolk. Van zijn bewuste-loze makker hoefde hij geen hulp meer te verwachten.

De monnik droeg een donkere broek en een mooi wambuis, zag Ries – niet het gewone onderkleed van een geestelijke. Zijn schoenen hadden betere tijden gekend. De man dook in elkaar en richtte al zijn aandacht op de soldaat. Ries keek met grote ogen toe. Beide mannen cirkelden om elkaar heen in de regen. De soldaat had zijn knuppel weggegooid en viel fel uit met de dolk. De ander sprong gauw opzij, maar werd toch geraakt in zijn schouder. Voordat hij iets terug kon doen, sprong de soldaat opnieuw met een woeste kreet op hem af en stak op hem in. Dit keer werd de monnik geraakt in zijn linkerzij, maar slaagde erin een harde trap tegen de knie van de soldaat te geven, waardoor deze schreeuwend neer viel. De man had geen kniebeschermer, wat hem nu opbrak. De monnik stortte zich op de soldaat, maar gleed uit en nu vochten de mannen op leven en dood met elkaar in de modder.

VOOR GELRE!

In 1387 werkt de dertienjarige Tijmen in opdracht van heer Wenemar van Kuyc in het kasteel van Grave aan een kruidenboek als zijn vriend Ries hem komt ophalen: vlak bij Grave ligt een gewonde monnik die door Bourgondische soldaten is overvallen. Wanneer Alwin weer aangesterkt is, gaat hij bij Tijmen in de kruidenkamer van het kasteel werken.

Het zijn gevaarlijke tijden: hertogin Johanna van Brabant wil met behulp van de hertog van Bourgondië Grave heroveren, maar het stadje wordt beschermd door hertog Willem I van Gelre. Hertogin Johanna stelt een ultimatum: Willem moet Grave overgeven, anders zal zij samen met Bourgondië de stad gaan belegeren. Willem doet er met Wenemar van Kuyc alles aan om hulp voor Grave te krijgen, maar dan ontdekken ze dat Johanna een verraderlijk plan heeft. Tijmen, Ries en Alwin staan voor de keuze: Grave verlaten, of het beleg doorstaan...

**Nicki Bullinga (Amersfoort) is auteur van historische jeugd-
boeken. Haar lijfspreuk is: 'Breng de geschiedenis tot leven'.
Ze schreef onder andere *Het geheim van de grafheuvel*, *Zoektocht
naar Brechje* en *Het stein van Walraven*.**

Voor de jeugd vanaf twaalf jaar

Uitgeverij Omniboek

WWW.OMNIBOEK.NL

NUR 280

ISBN 978 94 0191 743 8

9 789401 917438